

Construcția teoretică a *Spațiului European*

Conf. univ. dr. Marina SÂRBOVAN
Universitatea “Tibiscus” din Timișoara

Abstract: The theory upon the European Space is designed under the hopeful empowering of the European informatics integrated systems in order to support the ambitious targets of competitiveness and welfare for the European citizens. Beyond doubt, Romania aims for the challenging goals of meeting the expectations of The United Europe in the economical and social fields, enlighten by the latest European directives and strategies. It belongs to our duty to point out the main aspects of the connections among the foundation theories of integration and the economic policy and practice.

Pentru realizarea obiectivelor *Europei Unite*, de înfăptuire a *pieței comune* și apropiere progresivă a politicilor economice ale statelor membre, tratatul Comunității europene vizează fuziunea piețelor naționale într-o piață unică ce urmează să aibă caracteristicile unei piețe interne, proces care are o origine teoretică seculară. Lansarea *pieței interne europene* a demarat cu peste 20 de ani în urmă, prin adoptarea unor documente și luarea de măsuri concrete, pe un fundament economico-legislativ deosebit de solid, realizat în mare după cel de-al doilea război mondial.

În acest sens s-a adoptat *Cartea Albă* pentru desăvârșirea pieței unice a CEE până la finele anului 1992, încă din iulie 1985 și ea a inclus mai multe deziderate, dintre care importante sunt:

- unificarea piețelor naționale pentru a le transforma într-o piață unică și extinsă de consumatori;
- transformarea acestui mare spațiu într-o piață în expansiune, dinamică și flexibilă, care să permită utilizarea eficientă și optimă a resurselor umane, naturale și financiare, (vezi politica CEE de includere a noi membri);

- utilizarea avantajelor profitabile ale marilor piețe ca factor de dezvoltare economică.

Cartea Albă a cuprins aproximativ 300 de măsuri legislative prin care se urmărește eliminarea barierelor fizice, tehnice, fiscale sau de altă natură din calea relațiilor economice dintre țările membre.

Acordul Schengen a fost un următor pas către spațiul unic European, având ca principale prevederi:

1. Regimul de vize armonizate. Crearea unei *vize unice* cu valabilitate de 3 luni și stabilirea unei liste comune cu țările terțe ai căror cetățeni trebuie să obțină viza Schengen pentru a circula pe teritoriul țărilor semnatare. Dacă viza este refuzată de un stat membru, ea nu va putea fi oferită de un alt stat.
2. Dreptul de azil. În 1995 s-a încheiat convenția de la Dublin prin care se stabilea că azilul se poate solicita într-o singură țară.
3. Colaborarea poliției. O îmbunătățire a cooperării poliției, o vigență omogenă în ceea ce privește frontierele externe și posibilitatea de continuare a acțiunii poliției pe teritoriul altei țări semnatare.
4. Cooperarea justiției.
5. Colaborarea în lupta contra traficului de droguri.
6. Lupta contra traficului de arme.

Pentru a facilita desființarea frontierelor s-a format **Sistemul de Informare Schengen**. Acesta constă dintr-o rețea informatică între polițiile naționale și permite consultări asupra persoanelor, mijloacelor de transport atunci când se efectuează operațiuni de control.

Dintre cele mai importante și în același timp cele mai informatizate sectoare reglementate de documentele europene, acordul înscrie pe cele legate de fluxurile de informații financiar-bancare, de asigurări, bursiere, de mesaje multi-media, cu un termen mai cuprinzător, pe cele legate de fluxurile virtuale capital.

Libera circulație a serviciilor, ca *structură informatizată* esențială a spațiului unic European, cuprinde următoarele elemente principale: sectorul financiar - bancar, asigurările și bursa de valori.

Crearea pieței financiare unice s-a desfășurat în trei etape:

1. eliminarea restricțiilor referitoare la domiciliu,
2. asigurarea libertății și mobilității prestațiilor de servicii,
3. Stabilirea licenței unice și controlului din partea țării de origine.

Unificarea sectorului financiar s-a bazat pe principiul licenței unice și al supravegherii de către țara de origine: autorizația inițială a țării de origine este suficientă pentru ca o entitate economică să se poată stabili sau să poată presta servicii liber într-o altă țară comunitară. Acest lucru implica:

- recunoașterea mutuală de către autoritățile de supraveghere a normelor și practicilor de supraveghere și control utilizate de fiecare autoritate,
- noi eforturi de armonizare a normelor, deoarece diferențele ar putea avea ca urmare restrângerea sau distorsionarea concurenței.

În acest domeniu nu s-au transferat competențe la nivel comunitar și Comisia Europeană nu deține putere de control asupra entităților implicate.

În sectorul bancar, legislația comunitară a înregistrat următoarea evoluție:

- abolirea restricțiilor referitoare la libertatea de stabilire și la cea de prestare de servicii financiare,
- plasarea activităților de supraveghere în competența autorității țării de origine,
- reglementarea *licenței unice*, prin care orice entitate autorizată în țara de origine se poate stabili în orice stat membru fără a fi necesară o nouă autorizație,
- impunerea coeficientului de solvabilitate (fonduri proprii/active – 8%), lupta contra practicii de *spălare a banilor* și menținerea unei directive privitoare la marile riscuri, ce rămâne de mare actualitate, din păcate.

Domeniul asigurărilor conține pe lângă riscuri și tensiuni sociale o *pedică tehnică*: o armonizare cu mult mai dificilă datorată existenței restricțiilor naționale, a produselor neomogene, a unei diversități de clienți, a nevoilor de protecție și a lacunelor legislative.

Legislația comunitară din domeniul asigurărilor s-a derulat în timp, pe etape:

1. în anii '70 s-a recunoscut dreptul de stabilire pentru societățile de asigurări aparținând unui stat membru pe teritoriul celorlalte state membre și s-au făcut demersuri pentru armonizarea reglementărilor din domeniul asigurărilor de automobile;
2. în 1986, o sentință a Curții de Justiție a reafirmat importanța principiului libertății prestărilor de servicii în contextul unei piețe unice a asigurărilor, precizând cazurile în care trebuie să se aplice controlul de către țara de origine sau de către țara de rezidență a clienților. În continuare au fost vizate asigurările pentru mașini (1990), asigurările de viață (1990), armonizarea conturilor anuale (1991);
3. principiul licenței unice a fost impus din alte directive privind asigurările de persoane, de viață și de automobile. Aceste directive au intrat în vigoare în 1994, moment în care se poate vorbi deja de o *piață unică a asigurărilor*.

Singurul model teoretic de piață cu concurență perfectă poate fi socotit bursa de valori. De aceea, în direcția netezirii asperităților concurenței

imperfecte, s-au făcut eforturi de apropiere a legislațiilor pentru crearea unei piețe financiare unice, caracterizate prin libertatea de a investi, accesul liber la piețe și crearea de burse.

Privind fondul bănesc al bursei, fluxurile de capital și societățile de investiții s-a urmărit recunoașterea mutuală a lor precum și un control din partea țării de origine, dar cu respectarea normelor țării gazdă.

S-au emis mai multe directive privind condițiile de admitere a valorilor mobiliare la bursă, modul de informare și publicare a informațiilor precum și directive asupra fondurilor de investiții (1985) și asupra operațiilor cu informații privilegiate. Piața unică de capital a culminat cu directiva privind serviciile de investiții, care a reglementat licența unică, supravegherea din partea țării de origine și liberul acces al băncilor (1996).

Telecomunicațiile și domeniul audio-vizual au un capitol aparte în cadrul directivelor europene unificatoare.

Cartea Albă consideră importantă liberalizarea circulației echipamentelor și serviciilor de telecomunicație, sectoare care prin tradiție au fost reglementate de guverne, în timp ce serviciile corespunzătoare lor au fost monopol public.

Rațiunile care au stat la baza unei piețe comune în domeniul telecomunicațiilor și audiovizualului sunt:

- diminuarea costurilor și tarifelor serviciilor și facilitarea accesului la rețelele de telecomunicații prin eliminarea monopolurilor;
- creșterea schimburilor de astfel de produse dintre țări face necesară existența unei compatibilități între sisteme;
- creșterea competitivității europene în domeniu, pe măsura furnizorilor extracontinentali (americani, coreeni, japonezi, chinezi, etc.).

Privind telecomunicațiile, măsurile adoptate se referă la impunerea unor cerințe calitativ-superioare echipamentelor, liberalizarea accesului operatorilor privați la rețelele publice și sprijinul prin programe de investiții acordat dezvoltării infrastructurii prin telecomunicații.

Sectorul audiovizualului este vizat de măsuri care se referă la:

- liberalizarea schimburilor de programe audio-vizuale;
- promovarea programelor europene;
- sprijinirea dezvoltării televiziunii prin cablu sau satelit.

Liberalizarea transporturilor este un element fundamental al construcției *pieței unice interne*. Politicile comune de transport au fost stabilite prin tratatul CE și ele se dezvoltă în paralel cu legislația comunitară.

Liberalizarea sectorului aviatic a prezentat unele întârzieri, de pildă abia în anul 1997 au fost liberalizate transporturile aeriene și încă se poartă

largi dezbateri și controverse pe tema securității transporturilor aeriene, în contextul terorismului internațional și riscurilor crescute din această activitate.

Libera circulație a fluxurilor de capital condiționează profitabilitatea afacerilor la scară continentală, ele cerându-se însoțite de măsuri ce garantează beneficii satisfăcătoare, în condițiile reglementărilor europene.

Prin tratatul CEE statele membre au stabilit să suprimă progresiv restricțiile din calea mișcării capitalurilor ce aparțin firmelor naționale, pe durata perioadei de tranziție. Această dispoziție a condus la aprobarea a două directive care aveau ca obiectiv principal liberalizarea doar a acelor tranzacții de capital necesare exercitării libertăților pieței comune: investițiile directe, creditele pe termen scurt și mediu, mișcări de capital cu caracter personal și valorile mobiliare cotate la bursă.

Anii '70 au marcat o fază de stagnare, datorată crizei financiare, perioadă care a fost marcată teoretic și practice de reculul politicilor keynesiene, bazate pe exagerarea cererii agregate și a comenzilor de stat.

A fost momentul avântului *Noilor economiști*, adepți ai economiei ofertei globale, care ofereau soluții fiscale și monetare pentru continuarea ascensiunii rapide a creșterii economice. Sub justificarea susținătorilor teoriei ofertei agregate, în 1986 s-au liberalizat pe plan vest-european creditele pe termen lung.

Completa liberalizare a mișcărilor de capital s-a produs din anul 1990, prin eliminarea tuturor restricțiilor ce privesc fluxurile de capital, autorizarea aplicării temporare a unor măsuri cu scopul de menținere a aceluiași grad de libertate în circulația capitalurilor în țările terțe.

După cum rezultă și din această succintă prezentare a unor directive structurale de modelare a macroeconomiei europene, există o preocupare perseverentă, permanentă pentru perfecționarea și flexibilizarea poziției autorităților față de realitățile economiei.

Astfel, periodic se reevaluează și completează documentele care garantează evoluția pozitivă a construcției europene: în 1984 s-a discutat la nivel de miniștri asupra constituirii unei zone de comerț liber între cele două mari grupuri economice, *comunitatea economică* și *asociația economică a liberului schimb*. Ca urmare, s-au succedat mai multe conferințe, care în deceniul anilor '80 au urmărit relansarea uniunii economice și monetare (tot în lumina *Cărții albe* adoptate în iulie 1985):

- în 1988, la Bruxelles, când s-au discutat probleme privind dezvoltarea economică și comercială dintre țările membre;
- în 1989, la Oslo, unde ideea centrală a fost dezvoltarea la nivel instituțional a relațiilor dintre grupările economice în cauză;

- în 1990, la Geneva, unde s-a adoptat o platformă comună pentru negocieri, pe care s-au stabilit conținutul și modul de desfășurare al acestor negocieri. O divergență a constituit-o modul de luare a deciziilor, care era diferit la CEE, față de AELS.

Țările AELS nu doreau să fie puse asupra faptului împlinit prin rolul de avangardă economică al țărilor CEE, în special în sfera informațional-tehnologică.

Negocierile s-au finalizat în 1991, când s-a semnat la Luxemburg acordul dintre CE și AELS privind crearea *spațiului economic european*.

Acest acord înseamna mai mult decât o zonă de liber schimb, deoarece *Actul Unic Vest-European*, intrat în vigoare în iulie 1987, introdusese noțiunea de *spațiu fără frontiere*.

Negocierile consecutive ale *Consiliului European* (decembrie 1997, Luxemburg, Copenhaga, 1993) care au avut ca scop extinderea spre est și sud a Uniunii Europene, privesc direct și România, care a făcut și face eforturi de armonizare politică, legislativă, socială, de cercetare și de cooperare cu statele deja membre.

Bibliografie

- [Sar03] **Sârbovan, Marina**- *Economie III*, Editura Orion, București, 2003, p. 91-110.
- [Sar04] **Sârbovan, Marina** - *Economie IV*, Editura Orion, București, 2004, p. 124-126.